

פרשת יתרו

וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם על משה... וירא חותן משה.. ויאמר... מדוע אתה יושב וכל העם נצב... (יח, יג-יד)

וישב משה לשפוט את העם ויעמוד העם על משה מן הבוקר עד הערב. את כל אשר הוא עושה לעם ויאמר מה הדבר וכו' מדוע אתה יושב וכל העם נצב וכו' (יח. יג -יד)

רש"י: יושב כמלך וכולן עומדים והוקשה הדבר ליתרו שהיה מזלזל בכבודן של ישראל.

ומקשים העולם מה שאלה זו, הלא כך הוא הדין דהדיינים יושבים ובעלי דין עומדים?

אלא הסביר הגה"ק רבי יהונתן אייבשיץ זי"ע בספרו דברי יהונתן הסבר פלפולי נפלא עד למאד! דהנה הגמרא (סנהדרין י"א.) "מלך לא דן ולא דנין אותו", דכתיב (דברים יט. יז) "ועמדו שני האנשים", ודורשים מכך דשני הבעלי דינים צריכים לעמוד ואין כבודו של מלך לעמוד לכן לא דנין אותו, וגם לא דן משום קשוט עצמך ואחר כך קשוט אחרים.

וכתב התוס' (יח ע"ב ד"ה והא) דזה שאין מלך דן, הוא רק באופן שהוא נמצא לבדו, אבל יחד עם אחרים יכול הוא לדון. אבל בגמרא (שבועות ל') ישנה ברייתא אחרת ושם כתוב "דועמדו שני האנשים" הכוונה על העדים שיעמדו בדיון. ולפי זה יש לומר שהבעלי דינים רשאים לישוב וממילא אפשר כן לדון את המלך וכן הוא יכול לדון.

והשתא מובן היטב דברי הכתוב: דכך שאל יתרו את משה: "מדוע אתה יושב לבדך" ממה נפשך, אם אתה סובר שהכתוב "ועמדו שני האנשים" הולך על בעלי הדינים שצריכים לעמוד, ולפי זה יהיה הדין שהמלך לא דנין אותו ולא דן לבדו זולת עם דיינים אחרים כשיטת התוס', א"כ "מדוע אתה יושב לבדך" הלא מלך אתה, ואם הנך סובר כברייתא ש"ועמדו שני האנשים" הולך על העדים ולא על בעלי הדינים ולפי זה המלך דן וגם דנים אותו, א"כ אז קשה למה "וכל העם נצב עליך" הרי לפי ברייתא זו אין הבעלי דינים צריכים לעמוד...

מקור: פנינים